Amici ad Amicum Epistola de zelo sacro-
sanctae fidei Romano-Catholicae
in Polonia.

Na odwr. tytułu mowy Skarszewskiego: Azere
A Pati. Cracov. 77P. jedat wim
per Norindusa Chwedoniusa, ~~wymowa~~
~~mowy Skarszewskiego~~

EPISTOLA
Amici ad Amicum.
De Zelo Sacrosanctæ Fidei Romano-Catholicæ in Polonia,

Post indictum per Serenissimum Nostrum REGEM & Dominum, Annô proximè elapso Generalem Regni Conventum, Literas tuas acceperam, ex quibus à Catholica Religione Dissidentes, pro libero Sectarum suarum exercitio, atq; pro admissione ad Senatorias & Equestris Ordinis Dignitates, summo conatu apud Rempublicam instituros abundè intellexi. Obstupui primùm ad tam inexpectatum Nuntium, quòd in Regno nonnisi tolerati, ad ea adspirare præsumerent, quæ sunt supra eorum sortem & conditionem Legibûs Patriis circumscriptam, demùm summopere indolui, postquam eos exterorum Principum favores, immò fortassis & brachium ad exequenda sua molimina quæsîsse, immò & invenisse subsequenter nuntiâsti. Nunquam tamen de integritate Catholicæ Religionis in Regno dominantis desperatum iri credidi, obversante mihi in oculis Serenissimo REGE, pio, justo, ac super omnia Orthodoxo, qui cum ad Regnum assumeretur Catholicæ Ecclesiæ Filius, Sanctam & illibatam Fidem tuendam ac manutenendam solemnî juramentô promisit. Videre mihi in Eo videor, revixisse primos Fidei in Polonia Plantatores MIECISLAOS, Propagatores & Propugnatores, BOLESLAOS CHROBRIOS, VLADISLAOS JAGELLONES, CASIMIROS, & quotquot olim fuerunt; murum se pro Domino DEO Exercituum opponentes Principes, & suum sanguinem contra tot Gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, non aliô quàm ampliandæ Religionis Catholicæ studiô prodigentes, quis est, qui tam sub Optimo & Magnanimo REGE periclitari

posse

posse Sacrosanctam Fidem pertimescat? Erigit nutantes animos etiam Amplissimus ille Patrum Conscriptorum Senatus, ille Nobilissimus Equestris Ordo, à prisca Majorum virtute & pietate non degener, uterq; pro Fide & Religione vitæ & fortunarum prodigus, uno tempore legum & libertatum suarum ac Jurium Ecclesiæ conservandorum Vindex acerrimus. Maximum autem ad retundendos heterodoxorum impetus robur, intrepidum Episcoporum Regni pectus sese offert, quorum tibi Pastoralis adversùs scabiosum heterodoxorum pecus; vigilantia, contra simulatas *habitu oves, actu & crudelitate lupos* (*a*) sedulitas, nota & perspecta est. Nec me mea hæc fefellit opinio. Postquam enim eas Literas Pastorales ad Clerum & Populum suarum respectivè Diœcesum, ad implorandam Divinam Congregatis Regni Statibus opem & recta Consilia, ad confutandos hæreticorum ausus & arrogantes spiritus; auxilia, animantes, direxisse audivimus, laudavimus Divinam Providentiam, quæ nunquam Ecclesiæ suæ deest, quòd novissimo etiam hoc tempore prospexit Speculatores Domûs Israel (*b*) contra sylvestres apros Vineam Domini depopulari tentantes (*c*) Custodes Vigiles, contra inimicos homines superseminare zizania volentes, agricolas attentos, contra fures effodere Domum Dei conantes, Patresfamilias pernoctes.

Quàm boni omnes optabant, ut vel unum saltim ejusmodi Literarum exemplar, ad Urbem hanc perveniret, ut nostrorum Episcoporum pro Fide Zelum de immortalis memoriæ Cardinali Hosio Varmiensi & Stanislao Karnkovio Vladislaviensi, Episcopis, maximis sub SIGISMUNDO AUGUSTO Religionis Catholicæ Propugnatoribus & Vindicibus acceptum, & conservantum legendo cernerent, admirarentur, laudarent.

Incusabant Nostram, Nostrorum immò & suorum, qui cum Polonis literarum tenent commercium; oscitantiam, quòd in

(a) *Bernard. in Cant. n. 66. in princ.* (b) *Ezech. 3.* (c) *Psal. 79.*

in tam gravi Religionis negotio, vel silerent penitùs vel sterterent negligentiùs, satisfactum porrò Publico fuit licèt pro expectantium voto & desiderio tardiùs, postquam Principis CAJETANI SOŁTYK Episcopi Cracoviensis Ducis Severiæ, primùm Epistolæ Pastoralis, tandem seriùs Orationis ad Regem & Rempublicam in Conventu Regni Generali, ex tribus Statibus Congregato, super negotio vertente, habitæ, nobis copia; est facta : quas, obsecundando communibus votis; ex idiomate Polonico tùm in Latinum tùm in Italicum sermonem converti, ac tandem typis imprimendas dari necesse fuit, factumq; est eo successu, ut dum adhuc in prælo essent, expectarentur, anxiè, impressæ exciperentur, immò distraherentur avidissimè. Universalem protinus plausum, & adprobationem meruerunt in Foro, in Curia, in Aulis Principum, in Palatiis Prælatorum, in Religiosorum Claustris, in Collegiis Nationum, in eruditorum Consessibus, idem erat, oracula Nostri Præsulis legi, & laudari. Alius Authoris in dicendo constantiam, alius in promovenda Religione Orthodoxa Zelum, alius in defendenda cor magnanimum, & ad durissima pro ea ferenda; intrepidum extollebat. ¡Et hi: quidem, quibus Civilis scientia in usu est ; gratulabantur Reipublicæ Nostræ, quòd in ea non licet, ut ait Plinius (*d*) *Curiam elinguem videre, ac dicere, quod velles periculosum, quod nolles, miserum, non est.* Principem verò CAJETANUM modò Aulo Cæsellio comparabant; Cujus tanta fuit in perorando constantia, ut nullius gratiâ, aut authoritate taceret: modò Theodoro, cujus linguam omnia despicientem, quamq; nullus claudebat periculi metus, commendat Amianus. (*e*) Verùm minùs apta hæc profanæ Historiæ exempla in comparatione Ejus; Viris Ecclesiasticis videbantur, atq; potiùs suscitasse sibi Deum Sacerdotem fidelem, (*f*) in quo priscorum Ecclesiæ Patrum pro Fide & Religione Spiritus revixisset; asserebant.

(d) *apud Maraviglia Prudent. Senat. lege 68.* (e) *Ibidem.*
(f) *1 Rom. 2. ℣. 35.*

Et jure quidem optimo, manibûs complosîs acclamabant plurimi, memor enim dicebant Divini illius Oraculi: *Attendite ad Petram unde excisi estis, nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis*: (g) quidquid obganniebant hæretici, quidquid fautores eorum minabantur, sprevit & flocci habuit, monitum Pauli ad Timotheum ad se tanquam ad Episcopum pertinere optimè sciens: *insta opportunè & importunè, argue, obsecra, increpa.* (h) institit apud congregatos Regni Status, ut Religionem Catholicam à Majoribus suis cum Sanguine traductam conservarent & tuerentur; obsecravit, & importunîs exterorum Principum pro hæreticis precibus & minîs, Dei adjutoriô freti; minimè flecterentur, ipsos verò à Religione dissidentes, quòd ingrati & iniqui, perduelles, contra leges Patrias, quæ illis nonnisi Personarum & Bonorum securitatem cautam constituerent, ad liberum & publicum Sectarum suarum exercitium arroganter adspirarent, ad Regni & Palatinatuum dignitates, jus possessivum præsumptuosè arrogarent, atq; hoc ipso tum internam, tum externam Patriæ pacem degeneres Filii perturbarent; arguit & increpavit.

Hærebat ei videlicet alta mente reposita doctrina Pauli ad Titum (i) *Oportet Episcopum esse amplectentem eum, qui secundùm doctrinam est; fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt; arguere*, non modo Divinam, Ecclesiasticas & Civiles, ac Municipales Patriæ leges, conatibus hæreticorum obsistere, sed etiam Regum Nostrorum Pacta Conventa, Vicinorum Principum fœdera, & pacis Tractatus repugnare, demonstravit. Obsecutus Verbo Domini ad Isaiam dicentis (k) *Clama ne cesses, & quasi tuba exalta vocem tuam.* Opportunè ad interpretationem Augustini (l) *Scitis quod tuba non tam oblectationis esse solet, quàm terroris; non tam delectationem præferre, quam inferre formidinem. Tuba itaq; necessaria peccato-*

ribus

(g) *Isaiæ 51.* (h) *Cap. 4. V. 2.* (i) *Cap. 1. V. 9.* (k) *Cap. 58.* (l) *Serm. 1. de tempore.*

ribus est, quæ non solum aures eorum penetret, sed etiam concutiat, nec delectet cantu, sed castiget auditu: eorum erga Regem & Dominum suum infidelitatem, impietatem erga Patriam, in sacrosanctas leges contumaciam exprobravit. Volve si libet sacrarum literarum monumenta, maximè reperies olim Synagogæ Sacerdoti fuisse pœnam mortis institutam, nisi campanularum sonitu sese patefecisset. *Audiatur sonitus Aaron, quando ingredietur & egredietur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur.* (*m*) quem textum ita exponit Gregorius (*n*) *Sacerdos namq; egrediens & ingrediens moritur, si de eo sonitus non audiatur, quia iram in se occulti Judicis exigit, si sine prædicationis sonitu incedit.* Sive ingrederetur Aulam Cōsiliorū, Legum statuendarum & manutenendarum Sacrarium, sive egrederetur, audisses heterodoxos, dignitates ministeria, honorifica subsellia, æquali jure cum Catholicis prætendentes, objurgantem; *quæ conventio Christi cum Belial? quæ societas lucis ad tenebras* (*o*) quæ abscissorum à vite palmitum; non cohærentium Capiti & Ecclesiæ Corpori membrorum, cum Orthodoxis communio? *hos tanquam proditores, protervos, tumidos & voluptatum magis amantes, quàm Deum, habentes quippe speciem pietatis, virtutem ejus abnegantes* Paulus *ad Thimoth.* vitare jussit. (*p*) Quis in Senatu Socios? quis publicorum Officiorum Administros? nisi Acatholicus patiatur! Regni commoda, commerciorum incrementa, artificum copiam, ac alia plura Patriæ emolumenta, si illis publicum Sectarum suarum permitteretur exercitium, allegabant, *somnia* hæc *vigilantium* esse asseruit, *& ab arboribus autumnalibus & infructuosis* (*q*) sperare fructum imprudentis esse reposuit. *Quid prodest homini? si mundum universum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur* (*r*) Quid Regno? si Unitatem Fidei scindi, si credere quod libet; permittat licere, si augeri hæresim, quam ad vivum depinxit Poeta. (*s*)

(m) *Exod.* 28. (n) *Pastor. pag. 2. cap.*4 (o) 2 *ad Corinth. cap.* 6. (p) 2. *Timoth.* 3. (q) *Judas Aplus.* (r) *Math.* 16. (s) *Massenius Poet. Lyric. lib.* 3.

O callidarum seminarium fraudum!
Proterva, vafra, fluctuans levis, mendax,
Plutonis hæres, ac Proserpinæ partus,
Orciq; cunctis obstetricibus diris

Seu Monastici fœtus.

Prodis ab ortu filia excucullati
Trasonis; omne cui vile Sacramentum;
Fidesq; sit homini, Deoq; jurata;
Nil veritatis, lacteiq; candoris,
Nil sanctitatis, optimæq; virtutis,
Nil gaudiorum, nil amabilis pacis,
Concordiæq; possides, furor tota,
Nutrix bellorum ruinaq; Europæ;
Scelerum theatrum, vanitatis Orchestrâ
Discordiarum scena, gentium clades,
Nostræ quietis execranda tempestas,
Securitatis scopulus, atq; Civilis
Mallea pacis, otiiq; vertigo
Legum Charybdis, naufragaq; virtutis;

Extrema pestis.

Quid inquam fiet Regno? si hæresim augeri, cum Ecclesiæ Catholi æ damno, crescere cum Gentis Nostræ opprobrio, serpere cum fidelis populi periculo, sinat atq; permittat. Fuit ex Pseudopoliticis non nemo, qui liberè pro Religione Catholica orantem *Episcopum*, *mansvetum & discretum esse debere* ex Epistola *ad Timotheum* (*t*) admonuerit, & quasi ad rem esset; Divi Chrysostomi sententiam allegaret, *Memento: quòd etsi justè dicas, cum ira, cuncta perdidisti, sive fiducialiter agas, sive commnneas, sive quodlibet geras, Zelus enim veniâ carens, non Zelus sed ira potiùs est & correctio humanitatem non habens, invidia quædam esse videtur,* (*u*) at qua mansvetudine? qua lenitate? erga heterodoxòs esset, abundè liquet; cum eis pro perduellionis crimine veniam dari, pœnas quas meruerunt; modò in posterum

sterum

(t) *Cap. 3.* (u) *homil. 30. ad popul. Antioch. de ira.*

ſterum modeſt ùs ſeſe gerant; condonari, poſtulâſſe; eum legimus? crimen tamen ipſum ne fovere videretur; nec pati, nec ferre debuit, *Negligere enim cum poſſis deturbare perverſos nihil aliud eſt, quàm fovere, nec ſcrupulô caret Societatis occultæ, qui manifeſto facinori cum poteſt, deſinit obviare.* (v) Erat alius qui niſi parciùs loqueretur, factum cum eo iri, quod Chryſoſtomo ab Eudoxia accidit, comminabatur, nihil tamen prorſus de fervore remiſit, Agebatur non jam de ludis, ut olim in Urbe Conſtantinopolitana coram Statua Imperatricis faciendis, ſed de erigendis & aperiendis hæreticorum per Regnum Synagogis, non ſe id unquam permiſſurum usq; ad extremum ſpiritum teſtatur, effoſſum jaciendis eorum fundamentis humū cum ruina & ſtrage ſui corporis ſe impleturum ſpondet, ornatum Pontificiâ Tyarâ caput, pro primo lapide offert, necquidquam cum Chryſoſtomo metuit: (x) *Vult me Regina exulem? agat in exilium, Domini eſt terra & plenitudo ejus, & ſi vult ſecare? ſecet, idem paſſus eſt Iſaias: Si vult in pelagum mittere? Junæ recordabor, ſi vult in Caminum injicere? idem paſſi ſunt illi tres pueri, ſi me vult feris objicere? objiciat, Danielis in lacum abjecti memorabor, ſi me lapidare vult, lapidet me, Stephanum habeo primum Martyrem Socium, ſi & caput tollere vult? tollat, habeo ſocium Joannem Baptiſtam, & ſi ſubſtantiam auferre? auferat. nudus exivi ex utero Matris meæ & nudus revertar.*

Ob invictam hujusmodi Animi ſui conſtantiam, & præclara de Religione merita, tantam in hac Urbe gloriam adeptus eſt, & exiſtimationem, ut ad illius laudem, nihil mihi opus ſit de meo adjicere. Siquidem tamen Rychardum Angliæ Regem de S. Hugone Epiſcopo Liconienſi dictum reliquiſſe memini, *Si omnes Epiſcopi tales eſſent, nihil adverſus eos poſſent ſeu Reges, ſeu Principes,* (y) non ſolùm Regno Noſtro, ſed Univerſali Eccleſiæ ſimiles CAJETANO Præſides optare, omnium intereſt; quicunq; Chriſtianæ Fidei Profeſſione, non nomine tenùs cenſentur.

Opta-

(v) *Can.* 55. *Negligere* 2. *q.* 7. (x) *Epiſt.* 33. *ad Cyriac.* (y) *apud Bellug. memor. ad Philip. V. Luſitan. Regem n.* 228.

Optare inquam intereſt, Si enim Seneca Supremorum Principũ, & Rerumpublicarum defectum in eo ponit, quòd deſint Viri, qui veritatem dicant; *Monſtrabo Tibi, cujus rei inopiâ laborant magna faſtigia, & quid omnia poſſidentibus deeſt, unum ſcilicet; qui verum dicant, dum nemo ex animi ſui ſententia dicit, aut ſvadet, ſed adulandi certamen, unum eſt omnium officium.* (z) Utinam Catholici Præſules dum de Religione & Fide agitur, non placendi ſtudiô, non carnis & ſanguinis affectu, non ſpe temporalis lucri, non honorum illecebris, immò nec mortis ipſius oppetendæ formidine diſſimulent unquam veritatem, ſed S. Caroli Boromæi monitu: *quod Evangelium docet, quæ Chriſtus jubet, quod ratio præſcribit, quod Eccleſiæ Authoritas Dignitasq; exigit,* (a) loquantur, & non confundantur. Habent in CAJETANO bonorum Operum exemplum, Ejus pietatem eximiam, pro Religione Zelum ardentem, fortitudinem conſpicuam admirentur & imitentur. *Tanquam Simon Oniæ filius Sacerdos Magnus in vita ſua ſuffulſit Domum, & in diebus ſuis corroboravit Templum. Curavit Gentem ſuam, liberavit eam à perditione. Ecce quaſi ſtella m*[illegible] *in medio nebulæ, & quaſi Luna plena in diebus ſuis lucet;* (b) huc animos, huc oculos intendant.

Prolixior fortè Tibi in ſcribendo videbor, quod ſi tamen Ampliſſima Principis, quæ hìc habuit; elogia me contraxiſſe (ut ingenuè fateor) credes; brevitati potiùs conſuluiſſe, probè intelliges. Vale. Dabam Romæ XVII. Kalendas Martii. Annô Domini 1767.

Norindus Chalcedonius
P. A.

(z) *Epiſt.* 21. (a) *apud Bellug. lib. citt. n.* 237. (b) *Eccl.* 50.